

condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis; atque hoc modo posse sufficere ad rationem majoris præmii, quod beatus videat se esse apud Deum in majori et meliori æstimatione virtutis, etiamsi non melius videat Deum. Atque hinc ulterius dici potest laudem divinam perfectam esse verissimum præmium meritorum: est enim laus non ipsa notitia quam unus habet de virtute alterius, sed ejus locutio, vel manifestatio; Deus autem manifestat beato bonam existimationem, quam de illo habet, per visionem suam, et ideo visio illa dici potest laus beati ab ipso Deo, quam bene de Deo merentibus promittit Paulus, 1 ad Cor. 5. Hæc ergo laus, cum non sit in laudante, sed in laudato, bene potest esse intrinsecum præmium ejus, et Deo digna. Et consequenter poterit illa visio esse major in ratione laudis, quamvis non sit in ratione visionis vel beatitudinis; erit autem major in ratione laudis, si videat beatus propter plura merita se beatificari; ergo similiter erit major in ratione præmii.

58. Hæc vero responsio partim falsa est, partim sibi repugnat. Hoc secundum patet, quia si beatus videt se recipere beatitudinem propter plura merita, vel hoc videt per ipsammet visionem beatificam, vel per aliam cognitionem seu revelationem: si hoc secundum dicatur, non est ad rem, quia jam ipsa visio per se sumpta non habet rationem majoris laudis, sed illa alia cognitio est quæ auget laudem; constat autem illam cognitionem non pertinere ad præmium essenziale, sed accidentale. Sicut quod Deus manifestet aliis merita alicujus beati, et plura esse ostendat, pertinet quidem ad majorem laudem ejus apud alios, non tamen spectat ad præmium essenziale, sed ad illud accidentale, quod promittit Christus, Matth. 8, dicens: *Filius hominis confitebitur eum coram angelis Dei*. Si vero illa cognitio est per eandem visionem beatam, necessarium est ut, cæteris paribus, illa visio sit perfectior etiam in ratione visionis et beatitudinis, quia, cæteris paribus, qui plura videt in Deo, meliorem Dei visionem habet; ergo si beatus qui habet plura merita videt ea in ipso Deo, eumque videt ut largitorem et præmiatorem eorum, cæteris paribus, perfectius videt Deum ipsum, quam si solum videret in Deo pauciora merita; jam ergo tunc illa visio non solum est perfectius præmium quia est major laus, sed etiam quia est melior visio.

59. *Non ideo quis beatus est, quia videt se laudari a Deo.* — Addo vero ulterius, quod, licet per eam visionem videat beatus se laudari a Deo, non tamen ideo esse beatum quia hoc videt, sed quia videt Deum ipsum, juxta illud vulgare dictum Augustini 3 Confession., c. 4: *Beatus qui te scit, etiamsi alia nesciat; qui vero te et illa novit, non propter illa beator, sed propter te solum beatus*. Non est ergo aliquis beatus, eo quod videat se esse in bona existimatione apud Deum, aut opera ejus illi placere, aut se laudari a Deo; hoc enim potius esset beatificari in se quam in Deo; est ergo beatus quia videt Deum ipsum, horum omnium honorum auctorem, ideoque dignum omni laude. Unde, si fingamus aliquem videre Deum, et nullam suorum operum commendationem in ipso videre, quia illa non habuit, ut contingit in infantibus baptizatis, videre tamen in Deo merita Petri, quæ Deus laudat et commendat, præmiisque remunerat; rursusque Petrum videre in Deo sua merita, suamque laudationem; si uterque horum æqualiter videat Deum, æqualiter beati erunt; ergo beatitudo non consistit in laudatione formaliter, neque hæc, cæteris paribus, auget beatitudinem essentialem. Et quidem merito, quia laudatio creaturæ, ut sic, circa objectum creatum versatur, tam ex parte personæ quæ laudatur, quam ex parte causæ seu materiæ laudis, quæ sunt bona opera; beatitudo autem formaliter versatur circa increatum bonum. Verum autem præmium meritorum est beatitudo essentialis, ut D. Thomas supra citatus recte dixit; ergo illa laudatio propria, etiam ut inclusa in visione beatifica, non pertinet formaliter ac per se ad præmium essenziale meritorum; ergo etiam ob hanc causam non potest dici eadem visio esse majus præmium essenziale plurium meritorum.

60. Quod aliter etiam potest in hunc modum declarari. Nam fingamus duo in hac vita habentes æqualia merita, recipere a Deo æqualem visionem sui in præmium, ita tamen ut unus videat in ipso Deo sua merita, et quod tale præmium propter illa recipiat; alius autem non videat sua, sed simpliciter Deum ipsum cum æquali perfectione respectu ejus: nihilominus ambo erunt æque beati, et ambo recipient æquale præmium essenziale, quia uterque recipit condignum, et supponuntur habere æqualia merita; et tamen in uno habet visio beatifica rationem laudis propriæ factæ a Deo, et non in alio;

ergo laudatio illa ut sic non spectat ad præmium essenziale meritorum; sed est vel accidentaria, vel ad summum tanquam secundario pertinens ad statum beati. Sicut dicuntur beati videre in Deo eas creaturas quæ ad statum suum pertinent, non quia spectet ad eorum præmium essenziale, sed quia secundum convenientem providentiam verisimile est cum illo conjungi. Quocirca, licet concedamus hanc laudem beati a Deo esse inhærentem ipsi beato, et ideo ex hac parte non repugnare esse præmium operum ejus, tamen aliunde repugnare dicimus, quod sit præmium essenziale, scilicet, quia ut sic non versatur circa bonum increatum, neque est perfectio ultima et suprema ipsius beati. Atque hic etiam addere possumus quod, sicut vera justitia nostra non consistit in extrinseco favore Dei, sed in intrinseca perfectione quam nobis communicat, ita vera beatitudo et præmium meritorum non consistit in externa laude nostra, etiamsi sit a Deo; neque in aliquo signo ejus ut sic, sed in aliqua intrinseca perfectione, qua conjungimur ipsi Deo. Majus ergo præmium erit, quod magis nos Deo conjungit in ea ratione; tale ergo est quod propter plura opera datur, nec posset esse majus simpliciter propter solam relationem ad merita.

Respondetur ad similitudinem a Christo ductam.

61. Per hæc ergo satisfactum est omnibus exemplis et conjecturis in secunda sententia propositis, præter illud quod de Christo Domino offerebatur. In quo imprimis est diversa ratio quoad præmium essenziale suorum meritorum, quia non habuit suam beatitudinem essentialem per merita; in reliquis autem servatur eadem ratio cum proportione, quia etiam in ipso præmium majus non est nisi propter aliquod augmentum reale ejus rei, quæ data est in præmium, sive illud augmentum intensivum sit, sive extensivum, sive aliud quod proportionatum sit tali præmio. Unde, quia inter præmia extrinseca, quæ Christo data sunt, unum est claritas, gloria, seu laus extrinseca dignitatis personæ, et operum ejus, ad quam laudem et dignitatem spectat quod fecerit opera digna, ex rigore, præmio justitiæ et infiniti valoris, ideo in ratione honoris vel laudis pertinet ad excellentiam præmii ejus, quod detur cum testificatione aliqua, quod ex perfecta justitia ei debeat, juxta illud Apocal. 5: *Dignus est*

Agnus, qui occisus est, accipere divinitatem, et sapientiam, et fortitudinem, et honorem, et gloriam, et benedictionem. Improprie autem dicitur Christi præmium esse infinitum, hoc ipso quod datur propter meritum infinitum, vel ex rigore justitiæ; hoc enim modo gloria corporis data Christo propter meritum ejus est adæquatum præmium illius meriti. Possetque Deus, servata justitiæ æqualitate, reddere illud tanquam condignum et sufficiens præmium pro toto illo merito, quod absurdum est, et contra omnes Theologos. Et sequela patet, quia ex sententia horum auctorum illud præmium ex illa relatione habet tantam infinitatem in ratione præmii, ut sufficiat ad æquitatem justitiæ constituendam secundum æqualitatem rei ad rem, licet alioqui res ipsa, quæ datur in præmium, finita sit; ergo quodcumque præmium, quantumvis in se sit res finita, datum sub illo respectu erit infinitum in ratione præmii. Sicut e converso dicimus, quodlibet opus Christi Domini, licet in se minimum, habere infinitatem valoris in ordine ad meritum, ex relatione ad personam operantem. Si ergo præmium ex relatione ad tale meritum, vel ad personam sic merentem, habet proportionatam infinitatem in ratione præmii, quæcumque res minima, data in præmium sub illo respectu, erit infinitum præmium et adæquatum tali merito; nam meritum et præmium ex formalibus rationibus debent adæquari; et si utrumque sit simpliciter infinitum in sua ratione, et ex respectu sibi proportionato, nulla major æqualitas inter ea ex necessitate justitiæ postulari potest.

62. Falsa ergo est illa doctrina, neque ullus Theologorum ita philosophatus est de præmio meritorum Christi, in quo non fuit æquitas justitiæ servata, propterea quod exæquaverint totum valorem et sufficientiam meritorum Christi; sed propterea quod totum illud præmium datum est, ad quod fuerunt illa merita ordinata; nec potuit aliter fieri saltem secundum legem ordinariam, ut in primo tomo 3 partis latius diximus. Et si quis prudenter rem consideret, facile intelliget illum respectum moraliter nihil conferre ad augmentum præmii, nisi modo insinuato, scilicet per modum laudis, vel extrinseci honoris. Nam, quod præmium sit debitum ex rigore justitiæ, non est commendatio ipsius præmii, sed meriti, seu merentis, et ideo, distinguendo præmium a laude, seu significatione excellentiæ, revera non auget præmium; ut autem est quedam

laus, vel honor, non potest dici infinitum præmium simpliciter, ut per se manifestum est, sed ad summum objective, in quantum indicat in alio infinitam excellentiam, sicut laus Dei est etiam objective infinita; et visio beata potest hoc modo dici præmium infinitum objectivum. Atque hæc nunc sufficiant obiter attigisse circa illam doctrinam, quæ omitti non potuerunt, quia, cum præsentis disputatione omnino erant connexa. Alia autem multa ab illis doctoribus attinguntur, quæ nunc omitto, ne a scopo proposito nimium divertere videar. Nonnulla vero, quæ ad solvendas quasdam objectiones, et ad plenius satisfaciendum lectori magis necessaria videntur, in sequentibus sectionibus attingemus.

SECTIO II.

UTRUM OMNIA MERITA MORTIFICATA REDEANT QUOAD TOTUM PRÆMIUM ESSENTIALE.

1. Circa hanc quæstionem, est multorum Theologorum opinio, quamvis merita reviviscant quoad proprium essenziale præmium, non tamen quoad totum quod ante lapsum in peccatum illis debebatur, sed juxta proportionem contritionis vel dispositionis per quam quis resurgit a peccato. Hæc est sententia Capreoli, Paludani et Cajetani, locis in principio sectionis præcedentis citatis. Et eandem plane insnuant D. Thomas, Bonaventura et Alensis ibidem citati, et nonnulli antiqui Theologi. Magis tamen eam explicarunt recentiores Thomistæ, Soto et Ledesma, ibidem allegati, et Victoria, in Relectione de augmento charitatis. Fundamentum generale est, quia Deus retribuit merita, et confert justitiam secundum dispositionem operantis, et ideo si homo a peccato resurgat per remissam dispositionem, non statim redeunt merita omnia quoad integrum præmium. Ubi tamen cavenda est verborum disceptatio; aliquando enim videntur dicti auctores dicere, per remissionem peccati omnia merita absolute reviviscere; nihilominus vero subjungunt, præmium illorum non dari semper totum, sed juxta proportionem præsentis dispositionis; sed, ut ex discursu hujus et sequentis sectionis constabit, hoc revera est dicere talia merita non integre redire ad præmium essenziale, sed juxta mensuram dispositionis. Modus autem explicandi proportionem vel quantitatem in qua redeunt illa merita, varius est et duplex.

2. *Primus dicendi modus refellitur.* — Primus modus est, tot gradus meriti, seu gratiæ aut justitiæ reparari per contritionem, quot sunt gradus ipsius contritionis, per quam homo a peccato resurgit. Itaque si contritio est ut duo, duo etiam gradus ex prioribus meritis reparantur; et sic de aliis, sive præcedentia merita fuerint plura, sive pauciora. Hanc sententiam referunt Soto et alii recentiores Scholastici, quibus tamen non probatur. Et merito, quia ex illa sequitur si duo homines habentes inæqualia merita, verbi gratia, ut centum, et ut viginti, æqualiter peccent, et postea per æquales contritiones resurgant, æqualem fructum consequi ex præcedentibus meritis; quod videtur præter omnem rationem justitiæ vel convenientis providentiæ. Nam, cæteris paribus, æquum est qui plura habuit merita, majus etiam præmium recipiat. Secundo, quia, juxta illam sententiam, fere esset impossibile (moraliter loquendo) ut is qui post ingentissima merita cecidit, integre resurgat, omnia illa reparando per unam contritionem, etiamsi faciat quantum in ipso est; quia per ordinaria auxilia non potest facere unum actum contritionis habentem tot gradus intensiois, quot fuerunt omnes gradus præcedentium meritorum simul sumptorum. Consequens autem est etiam satis absurdum, tum quia facienti quod in se est ut perfecte resurgat, denegari non debet perfecta meritorum restitutio; tum etiam quia non debet difficilius fieri integra meritorum reparatio solum propter multitudinem et perfectionem ipsorum meritorum. Tertio, est etiam incredibile aliud incommodum, quod ex hac sententia sequitur, nimirum, ad reparanda omnia præcedentia merita, necessarium esse iterum multiplicare tot merita, seu æquivalentia in intensiois vel multitudine; quod eo difficilius erit, quo priora merita plura et majora fuerunt. Sæpeque moraliter perfici non poterit, nisi diuturno vitæ discursu. Quæ omnia incommoda sunt convenienti providentiæ minime consentanea.

Rejicitur secundus dicendi modus.

3. Secundus modus dicendi est, reparatio nem hanc meritorum fieri secundum proportionalitatem quamdam contritionum ad merita, ita ut, si contritio sit summa quam pœnitens potest efficere, omnia merita restituantur; si vero contritio sit minor maxima, res-

titutio etiam meritorum non sit integra, sed in ea proportione deficiat, in qua contritio etiam deficit, ita si contritio sit (verbi gratia) in dimidia intensiois, dimidia etiam pars meritorum restituatur; si verò sit in qualibet alia proportione, in eadem merita reparantur. Ita Soto, dist. 16, quæst. 2, art. 2, et 5; et Ledesma, 1 part., q. 30, art. 2. Quorum fundamentum solum est, quia merita resurgunt juxta dispositionem pœnitentis; ergo, si dispositio pœnitentis sit summa, comparatione facta ad conatum ejus juxta vires gratiæ ipsi collatas, etiam meritorum restitutio erit summa quæ in tali homine esse potest, atque adeo perfecta et integra; et consequenter, juxta proportionem contritionis erit etiam hæc meritorum restitutio, ob eandem causam.

4. Contra hanc vero sententiam obstat imprimis, quod levi utitur conjectura in re gravissima. Et imprimis supponit hanc reparationem meritorum fieri secundum conatum, et dispositionem pœnitentis, ut causam per se talis effectus in suo genere, quod probandum fuisset. Secundo supponit dari summam contritionem, quæ sit quasi prima regula illius proportionis, quæ tamen vel nulla datur, vel non talis ut, per comparationem ad illam, possit convenienter sumi dicta proportio. Primum declaratur, quia absolute nulla datur summa contritio, sicut nulla datur summa dilectio possibilis ex charitate. Nam ex divina gratia et auxilio semper potest homo magis ac magis, seu intensius Deum diligere, et peccata propter illum detestari; nam perfectio horum actuum non attenditur ex perfectione et virtute naturali potentia, sed ex efficacia auxilii et gratiæ.

5. *Solutio quædam rejicitur.* — Dicitur fortasse hic non esse sermonem de contritione maxima simpliciter, et respectu cujuscumque auxilii gratiæ possibilis, sed respectu auxilii, quod de facto confertur ei qui pœnitentiam agit. Sed etiam in hoc sensu difficile est summam contritionem assignare; nam vel intelligitur esse summa respectu auxilii adjuvantis per modum concursus divini, aut respectu auxilii excitantis; non primum, quia concursus nunquam est major vel minor quam sit conatus potentia, neque e converso conatus est major quam sit concursus, nam ab illo essentialiter pendet; unde respectu actualis concursus omnis contritio est summa. Non etiam secundum; quia auxilium excitans non est aliud quam vocatio Dei cum omni illumi-

natione, et inspiratione quæ in ea includitur, ut in proprio loco late ostendi; vocatio autem Dei, si secundum se consideretur, sufficiens est ad actum contritionis cujuscumque intensiois; quia voluntas excitata per vocationem potest magis ac magis conari intensive cum concursu accommodato; quia intensio actus per se non pendet ex diversa vocatione, seu propositione objecti, sed ex majori vel minori conatu potentia cum concursu adjuvante; atque ita sub hac consideratione nunquam datur de facto summa contritio. Si vero vocatio consideretur ut congrua et efficax, semper habet adæquatum effectum secundum propositum Dei vocantis, ut per se notum est; unde sub hac consideratione omnis contritio, quam homo habet, est summa per comparationem ad vocationem congruam, quam de facto homo recipit, quia non accipit vocationem congruam ad intensiois contritionem. Igitur vel nulla datur summa contritio quæ sit mensura dictæ proportionis, vel eo modo quo datur summa, omnis qui conteritur habet summam contritionem, et consequenter nulla est proportio dicta, sed per omnem contritionem reparantur omnia merita.

6. *Nova alia solutio.* — Ad hanc vero objectionem responderi potest, dari summam contritionem in ordine ad auxilium gratiæ, tam excitantis quam adjuvantis, prout unicuique confertur, non in ratione gratiæ efficacis (id enim satis non est, ut recte probat argumentum), sed in ratione gratiæ sufficientis. Ad quod declarandum, suppono gratiam excitantem (quæ talis dicitur quatenus antecedit liberum consensum voluntatis, et ad illum præmovet), quantum est ex se et in suo genere, esse principium ipsius liberi consensus, vel physicum, ut multi volunt, vel saltem morale, quod subit rationem gratiæ adjuvantis, quando actu influit in eundem liberum consensum, cooperante voluntate. Hæc ergo gratia excitans, quatenus est principium contritionis, habet vim efficiendi contritionem tam intensam, et non majorem. Et quidem si illa est principium physicum, videtur res clara; quia illa excitatio est motus aliquis finitæ perfectionis et intensiois; ergo habet etiam limitatam vim agendi quoad intensiois effectus. Item quia habitus charitatis vel pœnitentiæ de se limitatur ad tantam intensiois actus juxta intensiois suam; ergo idem erit de prædicta vocatione seu excitatione, quandoquidem supplet efficientiam

habitus, et non est perfectior illo. Si vero gratia excitans solum est principium morale, sic etiam videtur habere terminum in virtute causandi intensionem actus; quia illa gratia excitans vel est in intellectu per modum apprehensionis et illuminationis; et sic quo est vehementior apprehensio, vel clarior, eo magis moraliter movet voluntatem, ut ferventius conetur; si vero est in ipsa voluntate per modum timoris, vel spei, aut alterius simplicis affectus, sic etiam quo est vehementior hic impulsus, eo magis moraliter trahit voluntatem ad ferventiorum consensum liberum; ergo pro ratione vocationis et excitationis dari poterit conatus potentiae adaequatus causalitati morali talis gratiae. Illa ergo contritio, quae procedit ex tali conatu, erit summa respectu gratiae excitantis, ut sufficientis in suo ordine, et in ratione principii, si voluntas cooperari velit; contritio ergo sic sumpta potest esse sufficiens regula et mensura dictae proportionis. Atque haec eadem contritio erit summa respectu concursus divini, non tantum quatenus in actu secundo datur, seu ad extra procedit, sed etiam quatenus datur in actu primo, seu quatenus est ex parte Dei, vel ad intra, ut alii loquuntur. Deus enim, qui dat talem ac tantam vocationem sufficientem ad talem conversionem, paratus est ad concurrendum juxta sufficientiam vocationis, et non amplius; et ideo, si voluntas cooperetur vocationi secundum totam sufficientiam ejus, habet actum adaequatum simpliciter divino concursui, et adjuvanti gratiae; si vero non cooperetur secundum totam sufficientiam vocationis, licet operetur secundum totum concursum de facto collatum, non operatur secundum totum concursum ex parte Dei oblatum, quem posset voluntas habere si vellet; et ideo non habet actum adaequatum suae gratiae.

7. *Probabilis est praedictus dicendi modus, sed non satisfacit argumento.*—Hic modus explicandi summam contritionem, probabilis sine dubio est, quanquam incertus. Si enim gratia excitans esset principium physicum liberi consensus, non videtur dubium quin haberet definitam vim agendi quoad intensionem effectus, juxta modum suae propriae entitatis et intensionis. Nos autem probabilius credimus non esse principium physicum, sed morale, in quo genere causalitatis non videtur tam necessaria illa limitatio effectus, quia vocatio de se excitat ad conversionem simpliciter, et sine determinatione intensionis

ejusdem conversionis; et ideo de se indifferens esse videtur, ut moraliter excitet ad conversionem magis vel minus intensam. Nihilominus tamen negari non potest quin excitatio seu illuminatio, aut inspiratio divina, quo in se est fortior, seu intensior, aut perfectior, eo, quantum in se est, moveat voluntatem ad intensiorem effectum; et consequenter videtur valde verisimile, juxta modum suae causalitatis, posse habere aliquem effectum summum, quoad intensionem actus; quia, moraliter loquendo, non potest ex vitalis vocationis intensior contritio prodire, quamvis metaphysice, seu de potentia absoluta forte non repugnet cum eadem vocatione fieri actum intensiorem; quod ad praesentem disputationem non refert. Dicerent enim, ut opinor, auctores praedictae sententiae, satis esse quod contritio sit summa quam moraliter et ordinario modo potest voluntas cum tali vocatione et excitatione efficere, ut ratione illius omnia merita resurgant, et ut per comparisonem ad illam reliquae proportionis desumi possint.

8. *Impugnatur ab incommodis quae sequuntur.*—Verumtamen licet in hoc sensu admitamus dari contritionem ex toto conatu voluntatis cum auxilio, nihilominus non potest illa esse conveniens mensura dictae proportionis. Nam imprimis in eo sensu non est una et eadem maxima contritio respectu omnium a peccato resurgentium, quia non omnes habent aequalem vocationem; erit ergo in unoquoque illa contritio summa, quae est adaequata virtuti et sufficientiae suae vocationis, quae in uno poterit esse ut octo, in alio ut sex. Sequitur ergo accidere posse ut duo habentes aequalia merita mortificata per aequale peccatum, et resurgentes per contritionem ut sex, non recuperent aequaliter merita mortificata, si unus majori vocatione quam alius vocatus est; quia fieri potest ut illa contritio in uno sit summa, et non in alio, secundum comparisonem seu proportionalitatem ad vocationes, quamvis secundum proportionem rei ad rem sint aequales. Rursus e contrario accidere potest ut, ex duobus habentibus inaequalia merita mortificata, et resurgentibus per contritiones inaequales in intensione, is, qui contritionem habet minus intensam, recuperet omnia merita, etiamsi plura sint et majora, alius vero, qui intensius conteritur, non recuperet omnia, etiamsi sint pauciora. Patet sequela, quia fieri potest ut in illo, qui habet plura merita, contritio minus intensa sit summa secundum

proportionem ad vocationem ejus, in alio vero intensior contritio non sit summa; quia fortasse illi data est longe major et fortior vocatio. Haec autem et similia nec rationi nec opinioni dictorum auctorum consentanea sunt. Nam, sicut datur prima gratia juxta mensuram dispositionis, ita dicunt citati Doctores reparari priora merita juxta dispositionem resurgentis; at vero in conferenda gratia non attenditur quantitas dispositionis secundum illam proportionalitatem ad vocationem, sed secundum absolutam quantitatem ipsius contritionis; nam habentibus contritionem ut quatuor, datur tanta gratia, verbi gratia, ut quatuor, sive in uno sit major vocatio quoad sufficientiam, sive non; ergo idem dicendum erit de reparatione meritorum. Sicut etiam qui aequaliter operantur, aequè merentur, etiamsi fortasse in uno majus fuerit vocationis auxilium, quam in alio. Ratio vero est, quia meritum vel dispositio non consistit in potestate operandi, sed in operatione; et ideo, si unus aequè operatur ac alius, aequè meretur vel se disponit, etiamsi unus plus posset operari quam alius; haec enim circumstantia non minuit valorem morale operis in ordine ad meritum, vel dispositionem, quia non semper tenetur homo quantum potest operari.

9. *Secundum incommodum.*—Ulterius sequitur ex dicta sententia, per contritiones aequales, non solum in intensione, sed etiam in proportionem ad vocationes, plura merita in uno reparari quam in alio, solum quia in se merita sunt majora vel minora; ut, verbi gratia, si unus habeat merita ut centum, alius ut quinquaginta, et aequaliter vocentur, ita ut summa contritio in utroque sint ut viginti, ipsi autem convertantur ut decem, in uno reparabuntur quinquaginta gradus meritorum, in alio vero tantum viginti quinque. Dicitur fortasse hoc nullum esse inconveniens; quia in omni sententia plura merita reparantur in eo qui plura habuit, etiamsi contritio eadem sit. Respondetur: si contritio sola reparat merita mortificata, tanquam removens prohibens, id certe non est inconveniens, quia potest minor contritio aequè tollere impedimentum ac major. At vero, si contritio concurrat ad hunc effectum, ut vera dispositio (quod in dicta sententia supponitur) illud est inconveniens, et non satis consequenter dictum; nam determinata dispositio determinatum habet effectum, si subjectum est capax illius; qui autem habuit quinquaginta gradus meritorum, ex se capax est revivis-

centiae omnium illorum; ergo, si contritio ut decem in altero fuit sufficiens dispositio ad quinquaginta gradus meritorum vivificandos, etiam in alio erit; nam, quod non habuerit plura merita, videtur impertinens, cum hoc non minuat perfectionem talis dispositionis.

10. *Tertium.*—Et ulterius inquiri, si is qui habuerat centum gradus meritorum, et per primam contritionem ut decem recuperavit quinquaginta, postea eliciat secundam contritionem ut decem, omnino aequalem et proportionalem priori, inquiri, inquam, an per hanc secundam contritionem reparentur residui quinquaginta gradus meritorum, vel tantum dimidia pars eorum? Si primum dicatur, cur non idem dicitur in eo qui in prima contritione simili non habebat nisi quinquaginta gradus meritorum mortificatorum? Cur enim contritiones omnino aequales non sufficient ad merita aequalia vivificanda in eis qui plura non habent mortificata merita? Nam quod in uno illa fuerint quasi partialia merita, in alio vero totalia, nihil omnino referre videtur ad valorem contritionis, in ratione dispositionis ad vivificanda tot merita. Si vero dicatur, per secundam contritionem ut decem, non reparari omnia residua merita, sed dimidiam partem eorum secundum proportionem geometricam, hoc etiam per absurdum videtur. Nam imprimis sequitur secundam contritionem, alias omnino aequalem, esse minus efficacem ad hunc effectum, solum quia subjectum dignius est, et partem meritorum habet jam vivificatam. Deinde sequitur nunquam posse omnia illa merita integre reparari per similes contritiones multiplicatas, donec fiat aliqua contritio summa; quia illa reparatio fit per partes proportionales, quarum divisio nunquam finitur. Haec igitur omnia et alia facile excogitari possunt, nec congruentem rationem habent, neque in natura ipsius contritionis seu talis dispositionis possunt fundari. Quod si dicti auctores dicant fundari in aliqua extrinseca lege seu ordinatione Dei, oportet ut illam ostendant, quod facere non poterunt; praeterquam quod ex dictis omnibus facile intelligi potest talem ordinationem convenientem non esse, neque providentiae divinae consentaneam.

11. *Nonnulla alia quae ut effugiant, ita opinantur.*—Accedit praeterea quod, si his proportionibus utendum esset, deberet considerari non tantum proportio et respectus ad auxilium et conatum potentiae, sed etiam ad